

מדיניות בתחום החברתי מיני

במערכי הדיור

נופרים, דקלים ויערה

מקבוצת א.ד.נ.מ.

בהנחייתה של גב' ליביה דוד

מטעם המרכז "לארוך הדרך"

תוכן עניינים

<u>עמוד</u>	<u>נושא</u>
3	הקדמה
4	פרטיות
8	יחסים אינטימיים
10	זוגיות
14	תפקיד אנשי צוות
17	הדרכת משפחות/ אפוטרופוסים
20	תוכניות קידום בנושא חברתי מיני

הקדמה:

המסמך שלהלן הנו תוצר של תהליך מרתק של גיבוש קווי מדיניות מנחים בתחום החברתי - מיני, תחום המקיף את כל מעגלי חייו של האדם וחובק את כל עולמו ופועלו.

כולנו נוגעים בתחום החברתי מיני בכל עת, מיניות היא כחוט השזור בכל רובד מקיומנו האנושי. בשגרת עבודתנו אנו מחפשים אחר דרכי ההתערבות המתאימים ביותר לדייר ולעולמו האישי, המשפחתי והתרבותי. אולם בכל יום מתעוררות שאלות חדשות, דומות לקודמות אך ייחודיות בכל פעם מחדש. סוגיות הקשורות ברגשות האדם, בתשוקותיו, בפרשנויות שהוא נותן לנסיבות ולעולם הסובב, בקונפליקט שבין סמכות לבין זכויות וחופש האדם, בין המחויבות לביטחוננו של הדייר לבין ההקשבה לקולו האישי, ובמערכת התפיסות, האמונות והרצונות של כלל השחקנים בזירה- דיירים, משפחות, המשרד, המסגרת, וכל אחד מאיתנו כפרטים אשר באופן בלתי נמנע מביאים אל תוך התפקיד את עמדותינו האישיות, אמונותינו וגישתנו לחיים.

במהלך מפגשי העבודה עלתה בבירור שאיפתנו ליצור מסמך מדיניות אשר יהווה עבורנו מצפן ולא רשימת הנחיות שרירותית. מפת חיים גמישה אשר תכוון אותנו לבחון את המענים המתאימים ביותר לאדם בזמן נתון, תוך התייחסות בראש וראשונה לרצונותיו ובאיזון עדין עם המציאות הסובבת, הכוללת משפחה, מעגלים חברתיים, מסגרות הדיור, התעסוקה והפנאי, והקהילה בה כולנו חיים.

הסוגיות בהן עסקנו במהלך בניית מסמך המדיניות חדדו את המתח אשר לפעמים מתעורר עקב המחויבות שלנו לשמור על הדייר מפני סכנות אפשריות ודרכי התערבות אשר עלולות להגביל זכויותיו. מצבים אלה מביאים אותנו להתמודד עם שאלות העוסקות באמות מידה ערכיות, מוסריות ואתיות, כאשר תמיד תהיה שאיפתנו לפעול בהתאם לאלטרנטיבה "הפחות מגבילה" ע"י הפעלת תכניות קידום דינאמיות באמצעותן ניתן יהיה לעודד מרחבי בחירה עצמית גבוהים בכל תחום שאינו מסכן את האדם.

סוגיית השונות והגיוון בין בני האדם עלתה בכל אחת מהשאלות בהן עסקנו, שונות שאף הוצגה ע"י מגוון האנשים אשר לקחו חלק בכתיבת המסמך- רכזות דירה, מדריך, עובדות סוציאליות, אם בית ראשית, רכזות תכניות קידום אישיות, רכז

מערך דיור "נופרים"

דיור איכותי בקהילה לאוכלוסיה בעלת צרכים מיוחדים

תרבות הפנאי, מנהלת ויועצת מקצועית אשר ליוותה את התהליך. קבוצה הטרוגנית אשר משקפת את הגיוון והשונות הקיימים גם בקרב הדיירים ובני משפחותיהם והמחויבות שלנו לקבל ולכבד שונות זו, על-מנת לתת מקום מיוחד לכל אדם בתוך קהילת "נופרים" ובתוך החברה בה אנו חיים.

אנו מצפים לכך שמסמך המדיניות יתווה עבורנו דרך בהירה וברורה ביותר, וכי בהירות זו תבוא לידי ביטוי דווקא בגמישות הנדרשת בכדי לתת ביטוי לייחודיותו של כל דייר, לדרכו האישית ולמקום שממנו הוא מגיע אלינו- עולמו המשפחתי והתרבותי.

אחת המטרות המרכזיות שלנו בעת כתיבת מסמך המדיניות, הנה לעודד את הצוות לחשיבה חדשנית בכל עת, תוך חיפוש בלתי נדלה אחר דרכי פעולה רגישים לרצונותיו וצרכיו של הפרט ותוך יצירת התנאים הערכיים והסביבתיים המתאימים ביותר בכדי שכל דייר יוכל להגשים עצמו במישור האישי, התעסוקתי והחברתי, תוך קיום חיי חברה, חיי מיניות וחיי זוגיות מספקים, מעשירים ומשמחים.

פרטיות:

מהי פרטיות?

פרטיות היא יכולתו של אדם או קבוצה לבודד את עצמם או מידע על עצמם ובכך לחשוף את עצמם לאחר או לסביבה באופן סלקטיבי. הגבולות והתוכן של מה שנחשב פרטי משתנים בין תרבויות ואנשים, אבל חולקים כמה נושאים משותפים. פרטיות קשורה לעתים לאנונימיות, כלומר הרצון להישאר לא מזוהה במרחב הציבורי.

הזכות לפרטיות מאפשרת לאדם מרחב פרטי, פיזי או וירטואלי, הנתונים לשליטתו, מתוך ההכרה כי ישנם תחומים בחיי אדם שאינם אמורים להיות ברשות הרבים ללא הסכמתו המפורשת. הפרטיות מאפשרת לאדם לחיות את חייו ללא חשיפה, התערבות וחדירה לחייו. מדובר בזכות יסוד, המוגנת בהסכמים בינלאומיים, כמו גם בחקיקה בישראל ובעולם.

מערך דיור "נופריים" מקבוצת א.ד.נ.מ רואה בפרטיות של אדם זכות בסיסית, לה זכאי כל אדם באשר הוא אדם. חשיבותו של ערך הפרטיות באה לידי ביטוי בחזונו של הארגון ובפועלו, הן בתנאי המחייא אשר אנו מנסים ליצור בדירות עבור דיירנו, והן בתכנים הנידונים עם הדיירים, המשפחות וצוות המערך.

אנו מאמינים כי שמירה על פרטיותו של הדייר מבטאת ערכים כגון כבוד, קבלה, אוטונומיה אישית, אנושיות, ביטחון אישי, הגשמה עצמית, הגינות, הערכה, חופש בחירה ואמונה באדם. מערך הדיור יפעל לעידוד ערכים התוכנים בשמירה על סודיות ופרטיות הדיירים, כפי שמשמע מן המפורט בהמשך, על ידי שיחות אישיות, הדרכות קבוצתיות ורענון נהלים.

שמירה על הפרטיות במערכי הדיור:

צוות המערך יכיר, יעודד ויתמוך בזכותו של הדייר לפרטיות המרבית, בהתאם לערכים המובילים את הארגון ובהתאם לנסיבות הקיימות:

- מסמכים ונתונים אישיים ישמרו בדירות או במשרדים. אין לשמור מסמכים אישיים במקומות אחרים.
- מחברת הדיווח נמצאת בהשגחת הצוות במהלך המשמרת במקום אשר זמין לצוות לצורך כתיבה. בסיום משמרת לילה ועם יציאתו של המדריך מן הדירה, מחברת הדיווח תישאר בארון נעול.
- כל אנשי הצוות יחתמו על מסמך שמירה על סודיות.

- צוות המערך ימנע ממסירת מידע פרטי או כל נתון אישי. מידע פרטי יימסר לגורמים רלוונטיים בלבד, לאחר חתימה על ויתור סודיות מצד האפוסטרופוס. הצוות ימסור במקרים אלו פרטים רלוונטיים בלבד וימנע מלהזכיר נתונים פרטיים של הדייר שאינם רלוונטיים למצב.
- שיחות בענייניהם של הדיירים יערכו בדירות, במשרדי המערך או במקומות מתאימים אחרים. חל איסור לבצע כל שיחה בענייניו פרטי של דייר במקום ציבורי כגון חצר הדירה, גינה ציבורית, סופרמרקט וכדומה.
- צוות המערך יקפיד להימנע מלדבר על ענייניו של דייר בנוכחות דיירים אחרים. סוגיות פרטיות ידונו עם הדייר בפרטיות בלבד.
- בעת שיחה עם דיירים, הצוות יקפיד להתייחס לנוכחותו של הדייר. הצוות יקפיד להימנע מלדבר על הדייר כאילו הוא לא לוקח חלק בשיחה.
- הצוות יסייע לדייר למצות את זכותו לפרטיות, בהתאם לנסיבות הקיימות. במידה וחל קושי טכני ליצירת פרטיות, הצוות יביא את העניין לדיון עם עו"ס הדירה לצורך מציאת פתרונות חלופיים כגון: וילון מפריד, מחיצה, פרגוד ועוד.
- צוות המערך יפעל ליצירת דיון עם הדיירים בנושא הפרטיות, ללא קשר למודעותו ורמת תפקודו של הדייר על מנת להקנות:
 - הכרות עם מושג הפרטיות.
 - מודעות לזכות לפרטיות של הדייר ושל הסובבים אותו.
 - מידע בנוגע לדרכים למימוש הפרטיות.
 - מודעות לצורך בדיווח בעת פגיעה בפרטיותם.
 - יצירת חווה דירת/אישי בנוגע לפרטיות.
- הדירה מהווה ביתם של הדיירים, צוות המערך ישמור על פרטיות הדיירים בביתם.
- לכל דייר זכות לציוד פרטי. על הצוות בדירה להיות מודע לקיומו של הציוד הפרטי. הצוות יסייע לדייר לשמור על ציודי הפרטי ויפעל למניעת כל פגיעה או ניצול של רכושו הפרטי על ידי אדם אחר. במקרה הצורך, תינתן לדייר אפשרות לאחסן את חפציו במקום פרטי, כגון שידה פרטית עם מנעול, מגירה עם מנעול אישי וכדומה.

- העברת משמרת תתקיים בפרטיות ותוך הימנעות מחשיפת מידע פרטי על הדיירים מול כל גורם אחר.
- תמונות, צילומים, הקלטות וכדומה הינם רכושם הפרטי של הדייר, ואין לפרסם אותם בכל דרך, לרבות רשתות חברתיות. במקרה הצורך, יאושר פרסום מידע או תמונה של דייר רק לאחר קבלת אישור חתום ומפורש על ידי האפוטרופוס, ורק באישור מנהלת המסגרת.

שמירה על מרחב אישי:

צוות המערך מכיר בזכותו של אדם ליחס המכבד את המרחב האישי שלו. צוות המערך מכיר בכך שמרחב אישי הינו סובייקטיבי, אינדיווידואלי, ומשתנה מאדם לאדם, ומסיטואציה לסיטואציה. אנו רואים חשיבות בשמירה על המרחב האישי כמאפשר תחושת ביטחון ומהווה חלק לצמיחה אישית. אנו מכירים כי פגיעה במרחב האישי של אדם עשויה להביא ליצירת תחושת לחץ ומועקה.

- הצוות יפעל בשיתוף עם הגורמים הרלוונטיים להעלאת המודעות של הדייר כלפי המרחב האישי שלו ושל הסובבים אותו. הצוות יפעל על מנת ללמד את הדייר להכיר את מושג המרחב האישי, לזהות אותו, לשמור עליו ואף לכבד אותו.
- צוות המערך יפעל למניעת פגיעה במרחב האישי של כל אחד מהדיירים. הצוות יסב את תשומת לב הדייר לכל פגיעה במרחב האישי של האחר.
- הצוות יפעל להעלאת מודעותו של הדייר להתנהגות מינית מתאימה לנורמות חברתיות מקובלות מבחינת מושגים של הסכמה, פרטיות, זמן, מקום ונסיבות מתאימים, יפעיל תוכניות התערבות וכן יבנה ויישם תוכניות קידום בתחום החברתי-מיני בהתאם לצורך.
- הצוות יביא לידיעת העו"ס מצבים או תלונות על פגיעה במרחב האישי במקרים חריגים בהתאם לנוהל אירוע חריג.
- במצבים בהם לא חל אירוע חריג אך הדייר בכל זאת פוגע במרחב האישי של הסובבים אותו באופן שחוזר על עצמו, יש לגבש תוכנית התערבות בנושא. התוכנית תשתף את הדייר, את בני משפחתו/אפוטרופוס, את הצוות בדירה, העו"ס בדירה וכל גורם רלוונטי אחר בהתאם לסיטואציה, כגון מסגרת תעסוקתית.

מיניות ופרטיות:

אנו מאמינים כי זכותו של כל דייר להביע את מיניותו, באופן שאינו יוצר פגיעה בעצמו או בסובבים אותו, באופן פרטי ובהתאם לנורמות החברתיות המקובלות.

- הצוות יפעל ליצירת תנאים המאפשרים לאדם לקיים התנהגויות מיניות בצורה פרטית.
- הצוות יפעל ליצירת מודעות לכך שהתנהגות מינית מתקיימת במרחב פרטי ובזמן המתאים בלבד, תוך התחשבות בצרכי הדייר.
- התנהגויות בעלות אופי מיני כגון קיום יחסי מין, אוננות, נגיעות בעלות אופי מיני וכדומה יתקיימו במרחב פרטי ובזמן מתאים לכך.
- הצוות יקפיד להקיש על הדלת ולבקש רשות טרם כניסה למרחב אישי כגון חדר פרטי. הצוות יכנס לחדר רק לאחר שניתן אישור לכך על ידי הדייר, או במקרה בו קיים חשד לאירוע חריג (פגיעה, פגיעה וכדומה).
- הצוות יפעל ליצירת מודעות אצל הדיירים לחשיבות ההקשה על הדלת ובקשת הרשות להיכנס, לפני שנכנסים לחדרו של דייר. הצוות יפעל לעידוד ההקפדה על כך בקרב הדיירים.
- הצוות יסייע לדיירים אשר חולקים חדר עם דייר נוסף, למצוא הסדר/ הסכם המאפשר לכל אחד מהדיירים זמן פרטי בחדר, בהתאם לצרכיו של כל אחד מהם.

טיפול עצמי:

אנו פעולים למען קידום של דיירנו בשלל תחומים, ביניהם גם הטיפול העצמי. עם זאת, בעת הצורך, דייר זכאי לסיוע מצד אנשי הצוות בתחום הטיפול העצמי. טיפול עצמי תקין ומיטבי הינו בעל השלכות משמעותיות בשלל תחומי חייו כגון בנושא בריאותו, מצבו החברתי ואף מצבו הרגשי של הדייר.

- טיפול עצמי בדיירות ממין נקבה יתבצע רק על ידי מדריכות. טיפול עצמי בדיירים ממין זכר יתבצע על ידי מדריכים וכן ע"י מדריכות, אם כי יש להעדיף שהטיפול יתבצע ע"י מדריכים במידת האפשר.
- הצוות יבצע טיפול עצמי בדיירים, לפי צרכי הדייר, היכולות שלו, מידת העצמאות שלו והנסיבות הקיימות. במקרה הצורך, הצוות יבצע טיפול פיזי בדייר בתחום הרפואי/בריאותי, האסטטיקה וההיגיינה.

מערך דיור "נופרים" דיור איכותי בקהילה לאוכלוסיה בעלת צרכים מיוחדים

- הצוות יעודד ככל הניתן את הדיירים לבצע פעולות בתחום הטיפול העצמי באופן עצמאי ככל הניתן. לשם קידום מטרה זו, ייבנו תכניות קידום אישיות לכל הדיירים ויותאמו לצרכיהם המשתנים. תכניות הקידום האישיות מטרתן לחזק את עצמאותם של הדיירים ובמקביל לצמצם את החדירה של האחר אל תוך המרחב האישי שלהם.
- הצוות יפעל לשימוש בעזרים מונגשים בעת הצורך על מנת לצמצם את מידת החדירה של הסביבה למרחב הפיזי הפרטי של הדייר בעת ביצוע טיפול עצמי. עזרים מונגשים (סמלים, איורים, פשוט לשוני וכדומה) מהווים חלק בלתי נפרד מתכניות הקידום האישיות השוטפות.
- כל טיפול עצמי המתקיים על ידי הצוות יתקיים בתנאים הבאים במידת האפשר:
 - הסבר לדייר בדבר הטיפול.
 - קבלת רשותו.
 - לבישת ככפות.
 - ביצוע הטיפול במקום פרטי.
 - הימנעות מנוכחות גורמים לא רלוונטיים לטיפול.
 - ביצוע הטיפול תוך מתן יחס מכבד ואדיב.
- יש להפריד בין סיוע במקלחות לבין סיוע בגילוח וטיפוח. יש להקפיד כי סיוע בטיפוח וגילוח יתקיים כאשר הדייר/ת לבוש לפי הצורך. גילוח נשים ברגליים ובאזור המפשעות יעשה כאשר הדיירת לבושה בפלג גוף עליון בחולצה בתחתונים. גילוח באזור הפנים, לעומת זאת, יעשה כאשר הדייר לבוש במלואו.
- יש להתאים ולהעדיף את אמצעי הסרת השיער המאפשר להקנות את מירב העצמאות לדייר, כגון: משחה להסרת שיער, מכונת גילוח ועוד.

יחסים אינטימיים:

זהות מינית:

פיתוח זהות מינית אישית הינה זכות של דיירנו, עלינו לסייע להם לגבש זהותם המינית. עלינו לכבד את נטייתו ונטיית המינית של כל אחד מדיירינו/ דיירותינו. מתפקידינו לסנגר על זהותו והעדפתו המינית של הדייר אל מול משפחתו, ולעזור למשפחה לאפשר ולהכיל זאת גם אם זה מנוגד לתפיסת עולמם.

התנהגות מינית מותאמת:

חשוב מאוד לעודד התנהגות מינית מותאמת ופרטית. אנחנו צריכים לספק לדייר את כל התנאים הפיזיים לצורך קיום פעילות מינית מותאמת (יחסי מין, אוננות וכו'): סביבה נכונה, מקום פרטי, שמירה על פרטיות וכבוד הגוף, שמירה על פרטיותו של אדם אחד, שמירה על רכוש של אנשים אחרים.

היגיינה, טיפוח ואסתטיקה:

הופעתו החיצונית של הדייר מהווה היבט משמעותי וחשוב באיכות חייו. כאנשי מקצוע עלינו למצוא את האיזון בין נורמות חברתיות ורצונו של הדייר והחברה, להסביר לדייר מה התפקיד של הטיפוח בקשרים הבינאישיים ובהרגשה האישית, להעניק לו את הכלים הנוחים (למשל: משחה להפחתת כאב) ולספק את כל התנאים והדרוש לו בכדי להיות אדם מטופח ולהשתלב בחברה בצורה אופטימאלית ביותר.

בכדי לפתח מודעות לכך חשוב מאד להפריד בין פעולות שעושים למטרת טיפוח ואסתטיקה לבין לפעולות שעושים בזמן מקלחת (למשל לא מגלחים דייר בזמן שהוא עושה מקלחת).

על צוות המדריכים ללמד את הדייר ולעזור לו בהסרת שיער, טיפוח עור פנים, טיפוח ציפורניים, איפור, גילוח, התאמת לבוש לגוף, תספורת, צביעת שיער לפי הצורך, מקלחת, החלפת בגדים מלוכלכים, שמירה על היגיינה בזמן ווסת, צחצוח שיניים וכל פעולה פיזית הקשורה לטיפוח הגוף וההופעה החיצונית של הדייר.

אמצעי מניעה נגד מחלות מין והריון לא רצוי:

אנו מאמנים בזכותו של הדייר לממש את צרכיו המיניים ככלל בני האדם. על-מנת לאפשר לו לספק את צרכיו המיניים בצורה אופטימאלית ונכונה עלינו לספק לו את כל המידע הדרוש בכדי שיוכל לקיים יחסי מין מוגנים ונכונים, למשל סוגים של אמצעי מניעה, דרכי שימוש בהן, ליווי לרופא ומעקב רפואי.

כמו כן, עלינו לספק לרופא המטפל את המידע הנדרש בכדי להתאים את אמצעי המניעה הנכון, הבטוח והנוח ביותר לגוף של הדייר. יש לפעול למען שיתוף המשפחה בתהליך זה ולדאוג למתן אמצעי מניעה בהתאם לצורך תוך התייעצות עם הרופא המטפל, בהסכמת הדייר ובן/בת הזוג, ותוך שיתוף האפוטרופוס/ המשפחה ואנשי מקצוע רלוואנטיים בתהליך.

מחלות מין:

קיום יחסי מין הוא חלק חשוב, משמעותי ומהנה בחיי כל אדם. עלינו כאנשי מקצוע להגביר את המודעות של הדיירים לסכנות הטמונות בכך (מחלות מין). רבים מהדיירים אינם מודעים לסיכון שבמחלות. חובתנו לספק את כל מידע בדבר מחלות מין, כיצד מועברות מאדם לאדם ואיך אנו יכולים לשמור על עצמינו מפניהם. צריך לדאוג למעקב רפואי וחיסונים מתאימים (צהבת, פפילומה וכו'). עלינו כאנשי מקצוע לשמור על פרטיותו של דייר חולה במחלות מין.

פגיעות מיניות והטרדה מינית:

בשל הפערים וההבדלים הקיימים בין דיירינו, עלינו לספק הדרכה ומידע ראשוני ברמה של הכרות עם איברי הגוף לרבות איברים פרטיים, משמעות ההסכמה המינית המודעת, הזכות להיות חפים מפגיעה, הזכות להגיד "לא", שמירה על מרחב אישי, שמירה על כבוד הגוף האישי שלו ושל האחר. כמו כן, לסייע לכל דייר לגלות מה נעים לו ומה לא, מה מותר ומה אסור לעשות לו, בנוסף מה מותר לעשות לאחר ומה אסור.

עלינו לתת כלים להתמודדות עם פגיעות והטרדות מיניות, כלומר: מי האנשים "הבטוחים" עליהם ניתן לסמוך, למי מדווחים על פגיעה מינית, כיצד נוהגים בזמן שמישהו פוגע בנו (בהתאם לחוק חסרי ישע ונוהל אירוע חריג), ומהן התוצאות האפשריות להטרדה ופגיעה מינית.

מערך דיור "נופרים" דיור איכותי בקהילה לאוכלוסיה בעלת צרכים מיוחדים

אנו נפעל למען קידום המיומנויות לאסרטיביות של הדיירים בתחום זה ובכלל.
תכניות קידום שמטרתן לפתח מיומנויות הייצוג והסנגור העצמי יתרמו לגיבוש אישיות אסרטיבית יותר ולשיפור היכולת של הדיירים להביע בבהירות רצונותיהם, צרכיהם ויכולתם לדווח על מצוקות ואירועים חריגים.
אנשי הצוות מחויבים לפעול על-מנת למנוע מצבים של פגיעה בדיירים בשגרת היום בכל תחום ולדווח עליהם בהתאם לחוק ולנוהל דיווח על אירוע חריג, כמו גם לגלות רגישות וערנות למצבי סיכון וסימני מצוקה.

זוגיות:

מהי זוגיות?

זוגיות, אינטימיות ומיניות הנם מרכיבים מרכזיים בחיים, ומהווים יסוד מרכזי בבריאות ורווחת האדם. ללא השמחה, ההנאה והחום שהקשר עם בן זוג גורם, ללא תשומת הלב האינטימית והביטוי המיני-איכות החיים של כל אדם תהיה פגומה.

מיניות מהווה חלק חשוב במסגרת הזוגיות והיא קשורה למכלול רב של מרכיבים בהם: הערכה עצמית, דימוי עצמי, קשר בין אישי ומוטיבציה. המיניות היא שילוב המרכיבים הפיזיים והנפשיים והיא ביטוי של כל מרכיבי האישיות. היא כוללת גם מרכיבים כמו היגינה אישית, לבוש, דיבור, ריח גוף, הבעות חיבה, קשר עם הזולת וחברות (זוגיות ומיניות בקרב מתמודדים עם מחלות נפש, מלכה, ו. 2010).

חשיפה לזוגיות: הדרכה ומתן מידע וידע, הזכות לבחור והזכות להיות שמור ומוגן:

מחקרים רבים שנעשו באירופה מתחילת שנות ה-60 מראים כי גם הבוגרים בעלי מוגבלות שכלית התפתחותית נהנים מאותן החוויות של קשרים זוגיים ואותן התחושות, אותן חווים שאר בני האדם (לויתן, 1990).

לכן, אנו מאמינים כי עלינו לסייע לדיירים, הן מבחינה מעשית והן ברמת החשיבה- לבחור כיצד יחיו את חייהם וכיצד הלכה למעשה יממשו את בחירתם לחיות כך ולשמר את ייחודיותם כפרטים.

עלינו כאנשי מקצוע, לחשוף את דיירינו לנושא הזוגיות והמיניות וכל מה שמתווסף אליו ולספק מידע והדרכה מתאימה:

- מיומנויות ליצירת קשר חברתי ואינטימי.
- מיומנויות תקשורת בתחום הזוגיות (היכולת לבטא צרכים ורצונות, רגישות לצרכי בן/ בת הזוג, היכולת לקיים שיח ולשתף במידע וחוויות אישיות את בן/ בת הזוג, היכולת לבטא הסכמה והעדפות ועוד).
- הבנה והפנמת מושג הפרטיות.
- מודעות לזהות מינית, לאמצעי מניעה ולמחלות מין.

מערך דיור "נופרים" דיור איכותי בקהילה לאוכלוסיה בעלת צרכים מיוחדים

- זיהוי והתייחסות לחרדות, פוביות ופחדים מקרבה אינטימית.
 - זוגיות וקשר אינטימי- לחייב או לשלול ומתי?
 - זיהוי מצבים של חוסר איזון ופערים מבחינת היכולות והכישורים של בני הזוג, ומתן תשומת לב מרבית למצבי ניצול אפשריים כתוצאה מכך.
 - מערכות יחסים- יכולת לוותר, שליטה על כעסים, התחשבות, לקיחת אחריות.
 - המשפחה כתומכת או מתנגדת לקשר זוגי.
 - התמודדות עם פרידה ונטישת בן זוג.
 - אהבה - הצורך והרצון לקיים קשר נפשי ופיזי.
- הדרכת הדיירים בתחום הזוגיות תיעשה ע"י העו"ס המסגרת, תוך התייעצות עם רפרנט לתחום המיני בובמידת הצורך- הפניית האדם/ בני הזוג להערכה וייעוץ חברתי מיני.

זכות לזוגיות:

- לכל דייר יש זכות לזוגיות, זכות זאת נשענת על עקרונות מוסריים ואתיים וכוללת:
- הזכות של דיירנו לקבל הדרכה בנושא (זוגיות, פרטנית, קבוצתית).
 - הזכות של דיירינו בבחירת בני הזוג או השותפים הראויים בהתאם לדעתם ותפיסתם, עלינו להימנע משיפוטיות ביחס לבחירותיהם בתחום המיני והזוגי. אין מתפקדינו לאסור זוגיות של דיירינו, גם אם אנו חושבים שהחיבור לבן או בת הזוג אינו המתאים ביותר.
- יחד עם זאת, עלינו להיות ערים לכך שהקשרים הזוגיים והמיניים שהדיירים יבחרו לקיים, יהיו מתאימים עבורם מבחינת הרמה הקוגניטיבית ויחסי הכוחות. במצבים בהם אנו מתרשמים מקיום פערים שעלולים לגרום לניצול או פגיעה של אחד הצדדים בתוך הקשר הזוגי/ מיני, תפקידנו להיות מעורבים באופן פעיל בהתאם למידת הסיכון הנשקפת, ולבחור בתכנית התערבות אשר פוגעת באופן המצומצם ביותר בבחירותיו ועצמאותו של הדייר.

הכרויות ושידוכים:

חלק מדיירי מערכי הדיור נמצאים בזוגיות עם בני זוג שהכירו בתוך מערך הדיור. לצד זה קיימים דיירים שמעוניינים בזוגיות, אך אינם מוצאים אותה בין כתלי המערך. פעמים רבות עולה השאלה כיצד יכירו בני זוג? **זימון הזדמנויות:** אין מתפקידו של הצוות למצוא ולבחור עבור הדיירים בני זוג ולשדך ביניהם. יחד עם זאת, על הצוות לדאוג לקיומם של התנאים הסביבתיים המתאימים ביותר בכדי לסייע לדיירים לפתח חברויות וזוגיות לפי בחירתם. במידה והדייר מצא אדם התואם לציפיותיו, על העו"ס לספק הדרכה מתאימה בכדי לוודא יחד עם הדייר שאותו האדם מתאים לו מבחינת יחסי הכוחות, ולצמצם באופן זה את הסיכון לניצול או פגיעה אפשריים. תנאים סביבתיים מתאימים כוללים מגוון נושאים, החל מיצירת הזדמנויות להיכרויות ועד למתן תשומת לב להיבטים חשובים כגון יצירת מרחב פרטי לאדם ובן או בת זוגו, או סיוע לבני הזוג בכדי לצאת יחד לבילוי משותף. חוליה מרכזית הנה קיומם של תכניות קידום אישיות המיועדות לשיפור מיומנויות תקשורת ולהרחבת ארגז הכלים של הדייר בכדי שיהיה ביכולתו ליצור קשרים חברתיים וזוגיים מספקים. הרחבת המעגל החברתי של הדיירים יתקיים בין היתר באמצעות השתתפות פעילה של הדיירים בתחום הפנאי (חוגים, טיולים, בילויים, מסיבות ואירועי תרבות שונים בדירות ובקהילה), תחום אשר מהווה שדה מתאים ביותר לעידוד הכרויות ויצירת חיי חברה ערים בין דיירים ודיירות מדירות שונות.

בחירה חופשית:

כל אדם רשאי וזכאי לבחור את הדרך בה יחיה את חייו, כל עוד אינו פוגע בעצמו ובסביבתו. הצוות לא יתערב או יפסול את בחירתם של הדיירים ביחס לבני הזוג שלהם, גם במידה שהוא מאמין כי אין זו הבחירה הטובה ביותר. אפשר ליעץ ולכוון אך אין לאסור, שכן התערבות היא שלילה של זכות בסיסית של הדיירים לבחור את בן הזוג אותו הם רוצים. נוסף לכך, כאנשי מקצוע עלינו לספק הכוונה גם למשפחות ולהורים- אשר במקרים מסוימים מעורבים בהחלטות של בניהם ובנותיהם לגבי מי יהיו בני/ בנות זוגם והאם יהיה להם בן/ בת זוג- ולסייע להם לכבד ולקבל את בחירתם של הדיירים לגבי הזוגיות בה הם חפצים ואופי הזוגיות הזאת.

הסכמה מינית מודעת:

הסכמה מינית מודעת היא נושא מהותי ביותר ויש להעלות זאת למודעות ברמה היום יומית בקרב דיירי מערכי הדיור. הקניית הבנה של המושג הזה נעשית באמצעות תכניות קידום אישיות וחשיפת הדייר לתכנים הללו במסגרת עבודה קבוצתית ושיחות פרטניות עם העו"ס, אשר מתמקדות בחיזוק כושר השיפוט של האדם ושיקול דעתו, ובמתן הסבר על המשמעות של המושג הסכמה מינית מודעת, משמע: עלינו להסביר לדיירים מהם יחסי מין בהסכמה ומהו שוויון ביחסי הכוחות בזוגיות. עלינו לסייע לדיירים להבין את ההבדל שבין תקיפה מינית לבין קיום יחסי מין בהסכמה, שכן רבים מדיירינו אינם מבינים את השוני, ולהדגיש ולהבליט את החשיבות בדיווח על פגיעה מינית מכל סוג.

נוסף להתערבויות המקצועיות עם הדיירים, קיימת חשיבות עליונה בחשיפת כלל הצוות לשיח ולדיון סביב המושג הזה ומשמעותו, שכן היכולת להפעלת שיפוט ושיקול דעת אצל הדייר מתגבשת הן באמצעות התערבויות מקצועיות ייעודיות והן באמצעות המסרים המועברים בחיי היומיום, לאו דווקא בתחום המיניות אלא במכלול הרבדים בחיי האדם.

על הצוות ליצור חיבור מתמיד בין סוגיית המיניות לשאר תחומי החיים ולהימנע מהפרדת המיניות ממכלול החיים. במצב של יחסי כוחות לא שוויוניים בזוגיות ובקשרים בעלי אופי מיני, וקיום סיכון לפגיעה או לניצול ממשיים, תתקיים התערבות בהנחיית העו"ס במסגרת, תוך התייעצות וחשיבה משותפת עם הצוות הרלוואנטי. כפי שצוין, יש לערב במקרים אלה את הרפרנט לתחום המיני חברתי במערכי הדיור ובמידת הצורך יש להפנות את האדם או את בני הזוג להערכה ע"י מומחים בתחום הטיפול החברתי מיני.

יחסים בעלי אופי מיני שלא במסגרת זוגיות:

יש לאפשר לדיירנו לקיים יחסים שלא במסגרת זוגיות, ולכבד זכות זאת כפי שמתאפשר לכלל בני האדם בחברתנו. כלומר, במידה ויש דיירים שאינם מעוניינים בזוגיות עלינו להתיר להם לקיים יחסים בעלי אופי מיני במידה והם מעוניינים בכך, כל עוד קיימת הסכמה מודעת מצד שני הצדדים לכך.

עלינו לספק הדרכה למשפחות הדיירים בתחום זה במידה ואנו חושבים שתהיה התנגדות לאופי יחסים כזה.

תפקיד אנשי צוות:

תפקיד העובד הסוציאלי בהקשר החברתי המיני:

התערבות לצרכי הדרכה והקניית ידע כללי בתחום המיניות וארגון ידע זה, נעשה ע"י העו"ס במסגרת פרטנית, זוגית או קבוצתית בהתאם לצרכי האדם. הדרכה בתחום המיני חברתי תכלול נושאים כגון: גוף האדם, פרטיות, אינטימיות, מיומנויות חברתיות, הבנה וביטוי רגשות, חברות, זוגיות, התנהגות מינית וחברתית. המידע צריך להיות מותאם לגיל ומונגש לרמה הקוגניטיבית, הרגשית והתפקודית. מיניות היא חלק מתוכנית הקידום של הדייר הנבנית ע"י העו"ס, הצוות ורכזת קידום- כל בעל תפקיד בהתאם להכשרתו ותפקידו, ויחד עם הדייר ומשפחתו. תפקידו של העובד הסוציאלי לספק לדיירים את המידע בנושא של חינוך מיני, עלינו להגביר את המודעות של דיירנו לעצמם ולנושא, מתוך אמונה כי הם זכאים ככלל האדם לקבל את המידע הנ"ל. בנוסף, עלינו לכוון ולתמוך בהם בתהליכים אותם הם חווים (פיזיולוגיים או זוגיים) ולהפנותם לייעוץ או טיפול של מומחה במידת הצורך לאחר התייעצות עם הרפרנט לתחום. במקרים מסוימים על העו"ס להכין תוכנית ניהול סיכונים.

תפקיד המדריך בהקשר החברתי מיני:

צוות ההדרכה יכיר בזכותו של הדייר למחשבות והתנהגויות בהקשר המיני. הצוות יימנע מלגנות או להפריע למחשבות והתנהגויות לגיטימיות בהקשר מיני. הצוות יפעל ליצירת סביבה ותנאים מתאימים אשר יאפשרו לדיירינו לבטא ולממש את עצמם גם בהיבט המיני, מתוך אמונה והכרה בזכותם של הדיירים. הצוות יעניק אינפורמציה, יבצע שיחות אישיות ויקפיד לעדכן את העו"ס בהתפתחויות בנושא- על פי הצורך. הצוות יגיע לעבודה בלבוש והופעה מתאימה (ללא מחשופים, מגולח וכו').

הדרכת הצוות:

על מערכי הדיור לספק לצוותים, באמצעות העובדים הסוציאליים ואנשי מקצוע נוספים במערכת, את כל המידע והכלים הדרושים להם בכדי לסייע לדיירים במימוש זכויותיהם בהקשר המיני ובכלל, וכמו כן לצורך התמודדות נכונה עם מצבים הקשורים בתחום חברתי מיני בקרב הדיירים.

- יש לספק לצוותים הדרכות פרטניות/קבוצתיות בנושא חינוך מיני והכשרות מתאימות שיועברו ע"י גורמים מוסמכים במשרד.
- נוסף לכך, יש לקיים פעילות העשרה פנימית אשר תעודד הרחבה והעמקת השיח המקצועי בנושא זה באמצעות הרצאות ודיוני מקרה.
- הצוות יקבל מהעובדת הסוציאלית הדרכה ומידע בנושא.
- הצוות יפעל בהתאם להנחיות שיתקבלו במסגרת ההדרכות וההכשרות המקצועיות במסגרת.
- נושא החינוך מיני חברתי יהיה חלק מתוכנית האוריינטציה לתפקיד שתועבר למדריכים חדשים עם כניסתם למערך.
- פיתוח מדיניות בתחום חברתי מיני תיעשה ע"י צוות עובדים שיכלול נציגות של אנשי מקצוע במסגרת משלל מקצועות הטיפול וההדרכה.
- לאחר תהליך גיבוש מסמך מדיניות בנושא, תועבר המדיניות בתחום חברתי מיני לכל הצוות במערכי הדיור באמצעות סדרת מפגשים מקצועיים שיכללו דיונים, הצגת מקרים, פעילויות שונות והצגת עיקרי המסמך.

טיפול גופני בדיירים ע"י הצוות:

כפי שצוין בפרק הדין בנושא "הטיפול העצמי", הטיפול הגופני הנו חלק בלתי נפרד מתפקידו של הצוות. יחד עם זאת, על הצוות לפעול בהתאם לנהלים ברורים ותוך הפעלת שיקול דעת ורגישות רבה לאדם, מתוך שאיפה לצמצם ככל שניתן את התלות של הדייר בצוות ואת החדירה של הצוות למרחב האישי של הדייר. העקרונות העיקריים בנושא הטיפול הגופני בדיירים, כפי שמפורט בפרק הנ"ל, כוללים התייחסות והגדרת הגבולות מבחינת

מגדר מטפל – מטופל, העדפת הכוונה והנחיה במידת האפשר על פני הטיפול הגופני הישיר, הדגשת המרחב הפרטי של הדייר ע"י בקשת הסכמתו לביצוע הטיפול, הקפדה מלאה של שמירת פרטיותו ועוד.
הצוות יבנה ויפעיל תכניות קידום אישיות במטרה להרחיב מיומנויותיו של הדייר בטיפול העצמי לצורך מימוש הפוטנציאל שלו לעצמאות.

זכויות ומידע/הדרכה מינית בריאה לדייר ע"י העובדת הסוציאלית:

חינוך חברתי מיני לדיירים: כל דייר במערך הדיור זכאי לקבל ידע, מידע והדרכה בתחום המיניות. הדרכה זו תתבצע ע"י העו"ס, אשר תעביר תוכנית חינוך מיני חברתי אשר תהווה חלק בלתי נפרד מתכניות הקידום האישיות. צרכים אישיים שיעלו במסגרת התכניות לחינוך מיני חברתי קבוצתיות יטופלו באופן פרטני (שיחה, הפנייה לגורם טיפולי מוסמך).
תכניות אלו תועברנה לדיירים תוך שימוש בהפעלות וחומרים מונגשים ומותאמים לרמה האישית. להלן נושאים רלוואנטיים לתחום ההדרכה החברתית מינית ע"י עו"ס המסגרת:

- זכויות הפרט: מתן מידע ולגיטימציה להכרה ומימוש זכויותיהם של הדיירים בתחום החברתי מיני בפרט ובכל תחום אחר בחיים, יהווה חלק בלתי נפרד מתכנית הקידום האישית של הדיירים. התכנית תיבנה ע"י העו"ס/ רכזת תכניות קידום בשיתוף עם אנשי צוות רלוואנטיים ותנגיש את הנושא בהתאם ליכולותיו ומצבו האישי של הדייר. התכנית תופעל ע"י הצוות תוך שימת דגש על העלאת רמת המודעות של הדייר לזכויותיו ולזכויות האחר, ותוך יישום הדרגתי ותרגול נושא הזכויות בחיי היומיום.
השיח וההתערבות הטיפולית בנושא זכויות אדם בתחום החברתי מיני יכללו התייחסות לזכות האדם לחיי מין פעילים ומספקים, לזכות לזוגיות, לזכות לטיפול רפואי הולם, לזכות לפרטיות ולתנאים סביבתיים מתאימים ככל שניתן, לזכות להיות חפים ושמורים מפני פגיעה ועוד.
- אמצעי מניעה: אנו מאמינים בזכותו של הדייר לממש עצמו גם בהיבט המיני. בכדי לאפשר לדייר לספק את צרכיו המיניים בצורה אופטימאלית ונכונה עבורו, עלינו לספק לו את כל מידע שברשותנו בכדי שיוכל לקיים יחסי מין מוגנים ובטוחים, ובייחוד להפנותו לקבלת מידע וייעוץ ע"י הגורמים המוסמכים בתחום הרפואי והמיני: סוגים של

- אמצעי מניעה, דרכי שימוש בהן, ליווי ותיווך מול הרופא וכד'. חשוב שהאפוטרופוס יהיה שותף בתהליך זה.
- מחלות מין: קיום יחסי מין הוא חלק חשוב, משמעותי ומהנה בחיי כל אדם, עלינו כאנשי מקצוע לתמוך בדיירים אשר מעוניינים לקיים יחסי מין, ובמקביל, מחובתנו להגביר את מודעותם לסכנות הטמונות במחלות מין, דרכי העברתן ודרכים מתאימות למניעת הידבקות.
 - ייעוץ, בדיקות וטיפול רפואי: הסבר והדרכה לדיירים לגבי משמעות המעקב הרפואי המתאים עבורם וכיצד הוא מתבצע, למשל: הכנה לקראת בדיקה רפואית לרבות בדיקה גינקולוגית, תדירות המעקב, סוגי בדיקות וכדומה. כמו כן, ליווי ותיווך בעת הצורך בעניין זה מול הרופאים.
 - התייחסות לשינויים החלים בגוף האדם בשלבי התפתחותו השונים, מילדות ועד זקנה. דיירים מבוגרים, בני 45-50 ומעלה, זקוקים להדרכה חברתית מינית המתאימה לשינויים שחלים על גופם בעקבות הגיל. חשוב להעניק מידע לנשים בגיל המעבר המתמודדות עם תופעות הגיל ולרוב אינן מבינות את הסיבות לכך. עבודה קבוצתית תתרום רבות במקרים אלה, תוך מתן התייחסות אינדיווידואלית לפי הצורך.
 - חיזוק היכולת של הדיירים להישמר מפני ניצול: תכנית לחינוך חברתי מיני תכלול העברת מידע לדיירים בנוגע לסכנה לניצול ע"י זרים וע"י דמויות מוכרות, אימון ותרגול מיומנויות של הבנה ופשרנות מצבים חברתיים, פיתוח אסרטיביות, הימנעות מסכנות בדירה ומחוצה לה, תרגול היכולת לדווח על מצבי מצוקה ועוד. תחום זה יכלול תכניות התערבות ספציפיות במסגרת תכניות הקידום (לדוגמא: עבודה קבוצתית בנושאים אלה) כמו גם שלל ההתייחסויות והלמידה המועברות לדייר בחיי היומיום באמצעות הכוונה, הדרכה ותיווך ע"י הצוותים.
 - מתן לגיטימציה לחיים מיניים בריאים ומקובלים: הדרכת דיירים בתחום החברתי מיני כוללת הדרכת הצוות ומעורבותם המלאה בתהליך זה. הצוותים יכירו את רמות ההתערבות השונות בתחום החברתי מיני ויעלו דילמות טיפוליות בנושא זה בישיבות והדרכות צוות.

הדרכת משפחות/ אפוטרופוסים:

המשפחות והאפוטרופוסים הם חלק בלתי נפרד ממעגלי סביבת הדייר. מחובתנו לשתף אותם בכל הנוגע לתחום המיני- חברתי ודרך ביטוי אצל האדם עם המוגבלות השכלית ההתפתחותית.

נושא המיניות טומן בחובו אלמנטים של קושי וחשש בקרב הורים ובני משפחה, שכן ללא קשר לעמדות האישיות והתרבותיות בנושא מיניות, כל הורה חווה במידה זו או אחרת את חוסר האונים בו עלולים הבן או הבת להיות נתונים, את הקשיים אשר לפעמים הם מגלים בהבנת מצבים חברתיים, ואת נטייתם לרצות ולמלא אחר דרישות הזולת תוך חשיפתם לסיכונים שונים.

חששות אלה מחוברים למציאות ולנתונים הקשים אודות פגיעות מיניות וניצול של אנשים עם מוגבלויות בחברתנו. בנסיבות אלה, מיניות חוברת לסיכון, לאזור פרוץ בו עלולים אותם בנים ובנות לחוות ניצול ופגיעה אפילו ע"י הדמויות "הבטוחות".

העו"ס במערכי הדיור תעניק להורים ליווי מקצועי, רגיש ומיומן בכדי לסייע להם להתמודד עם החששות הללו, ובמקביל, להכיר בצרכי הבן והבת ולעזור להם לממש עצמם גם בהקשר המיני חברתי. כחלק מאחריותה בתקשורת עם המשפחות/ אפוטרופוסים, תשתף אותם העו"ס בהחלטות, בהתפתחויות ובתוכניות הנוגעות לחייו של הבן או הבת בתחום המיני- חברתי, בשיתוף עם הדייר, כל זאת תוך מתן תמיכה והזדמנות לעבד את הקשיים ולגשר בין הרצונות של המשפחה ושל ההדייר. תכניות והחלטות אלה כוללות נושאים כגון:

- ההתנהגות המינית של הדייר.
- קבלת זהותו המינית של הדייר.
- זוגיות.
- הסכמה למתן אמצעי מניעה.
- בדיקות גינקולוגיות ואורולוגיות.
- הפנייה לטיפול מיני-חברתי.
- התערבות בנושא זה באמצעות תכניות קידום ותכניות התנהגות שונות.

מערך דיור "נופרים"

דיור איכותי בקהילה לאוכלוסיה בעלת צרכים מיוחדים

במידת הצורך, כחלק בלתי נפרד מתפקידה לסייע לדייר לסנגר על עצמו, תעסוק העו"ס גם בהדרכה, ייעוץ וההכוונה של המשפחות. במסגרת ההדרכה והייעוץ יינתן מידע להורים בנושאים של חינוך מיני, מניעת סיכונים, גבולות ואסרטיביות. ההדרכה תעשה בהתאם למדיניות האגף לטיפול באדם עם מוגבלות שכלית התפתחותית, השמה דגש על זכויות הפרט למיניות. התכניות בתחום המיני חברתי ייעשו תוך התחשבות מקסימאלית בתרבות, במסורת ובמערכת האמונות של הדייר והמשפחה.

שיתוף המשפחות/ אפוטרופוסים בתחום המיני-חברתי חיוני ליצירת דרכי ההתייחסות המתאימים ביותר עבור הדייר. שיתוף כזה עשוי גם להביא לכך שהמשפחות יישמו עם הצוות המקצועי את הנושאים הנלמדים ויספקו גיבוי ותמיכה. שיתוף פעולה בין כל מעגלי סביבת הדייר עשוי לתרום במידה רבה לכך שהתכניות יהיו אפקטיביות וישיגו את מטרתן.

תוכניות קידום בתחום חברתי מיני:

זכותו של כל אדם לבטא את מיניותו בהתאם לצרכיו, להגיע למימוש עצמי וביטוי מיני, שלא מסכן אותו ואת האחרים בסביבתו.

התחום החברתי מיני מהווה תחום חיים בעל השפעה רבה על מכלול תחומי החיים של האדם. בבואנו לבנות תכנית קידום בדגש על התנהגות חברתית מינית, באים לידי ביטוי ההקשרים הרבים שבין תכנית הקידום החברתית מינית לבין תפקודו של האדם בתחומים אחרים. תכנית קידום בתחום זה עלולה להשפיע על דרגות החופש של האדם לנוע בקהילה, על יכולתו לבוא במגע עם משאבי קהילה שונים, על אופי התקשורת בינו לבין הסובבים אותו, על יכולתו להפנים נורמות חברתיות מקובלות, על יכולתו לממש את הפוטנציאל התעסוקתי הגלום בו ועוד.

להלן תוכניות קידום אפשריות לקידום חינוך חברתי מיני, למתן ידע חברתי מיני ומתן לגיטימציה לתחום המיני בקרב דיירי המערכים:

1. הקנייה ויישום מושג הפרטיות בקרב הדיירים - קווים מנחים בסיסיים:

- קיום התערבות בהנחיית עו"ס הדירה ואנשי צוות במטרה להקנות את מושג הפרטיות, באופן פרטני או קבוצתי.
- שילוט מונגש על גבי השירותים וחדרי האמבטיה.
- שילוט עם שם של חברי החדר על דלת החדר האישי שלהם.
- קיום שלט על הדלת "נא לא להפריע".
- יישום מושג הפרטיות באמצעות נורמות מקובלות לחיים בדירה ובקהילה בכלל:
 - התלבשות והתפשטות בפרטיות בלבד, מאחורי דלת סגורה בחדר האישי או במקלחת.
 - קיום צרכים מאחורי דלת סגורה בלבד (שלט מונגש ושימת דגש על ידי צוות הדירה, במסגרת כללי הדירה).
 - רחצה מאחורי דלת סגורה בלבד (שלט מונגש ושימת דגש על ידי צוות הדירה, במסגרת כללי הדירה).

- כניסה לחדר שדלתו סגורה רק עם נקישה ובקשת רשות להיכנס.
 - איסור כניסה של דייר/ת לחדר של דייר/ת אחר ללא נוכחותו של הדייר/ת בחדרו או בהסכמתו.
 - בהתאם לצורך ולרצון הדיירים, יצירת מחיצה בחדרי הדיירים על ידי וילון המאפשר פרטיות.
 - במקרה הצורך, קיום מרחב פרטי אישי שמאפשר לדייר/ת לחוש ביטחון בחדרו/ה, כגון ארונית הניתנת לנעילה.
2. הבנת המושג מרחב אישי: איפה אני מתחיל ואיפה אני נגמר, בחינת סוג הקשר והמגע המתאים עם אדם מסוים, מהם הגבולות החברתיים הקיימים במסגרת קשרים חברתיים שונים. נושא זה ילמד במסגרת תוכניות מתאימות.
3. הקניית מושג אמפטיה: היכולת להסתכל על הדברים מנקודת מבטו של האחר- חשוב על מנת לכבד את פרטיות האחר והמרחב האישי שלו, להתנהג באופן שיהיה נעים ומכבד לאחר, לבקש את הסכמתו של האחר. בונה חשיבה חברתית ומפחית אגוצנטריות.
- נושא זה יטופל במסגרת תכניות התערבות פרטניות וקבוצתיות שיועברו ע"י עו"ס או רכזת קידום, ובנוסף- הדרכת הצוות בכדי לתת מקום מרכזי למושג זה והמחשתו כחלק בלתי נפרד מן החיים המשותפים של הדיירים ביומיום.
4. קיום חינוך מיני המקנה מושגי יסוד בנושאים כגון: איברי הגוף השונים, מרחב אישי, מושג הפרטיות, מגע פיזי (חיבוק, ליטוף, נשיקה וכו') בהסכמה בלבד, מגע מיני בהסכמה בלבד, מגע אינטימי בפרטיות בלבד, סיפוק עצמי בפרטיות בלבד, מוגנות ואמצעי מניעה, קשר בין מין והריון – כל זאת באופן אינדיבידואלי ובהתאם לצורך של האדם. תכניות התערבות אלה תופעלנה באופן פרטני או קבוצתי, בהנחיית העו"ס ובאמצעות שיחות והפעלות המבוססות על חומרים ויזואליים ומונגשים, משחקים וכד'.
5. התנהגות מינית מאתגרת: במידה וישנה התמודדות עם התנהגות מינית מאתגרת, יתקיים איסוף נתונים מדוקדק אודות ההתנהגות, יתקיים מיפוי ההתנהגות לאור איסוף הנתונים ויוחלט על ידי הצוות המטפל על תוכנית התערבות בנושא תוך שיתוף ההורים/ האפוטרופוסים. תוכנית ההתערבות בנושא תהיה חלק מתוכנית הקידום הכללית של הדייר/ת. התוכנית תתגבש לאחר שיתוף והתייעצות עם צוות הדירה, העו"ס, רכז/ת קידום, רפרנט/ית לתחום המיני חברתי ומנהלת המערך.

מערך דיור "נופרים"

דיור איכותי בקהילה לאוכלוסיה בעלת צרכים מיוחדים

השתתפו בתנליך בניית עקרונות מסמך המדיניות:

מנחת התכנית, מכון "לאורך הדרך"	גבי ליביה דוד
מנהלת מערכי היור	גבי עדה בורדמן
אם בית ראשית	גבי נעמי ישראל
עו"ר	גבי מעיין הרטמן יובל
עו"ס	גבי עביר פרח כארם
עו"ס	גבי שולי לוינסון
עו"ס	גבי אביטל אדרי
רכז תרבות הפנאי	מר עמוס באר
רכזת דירה	גבי הניה לנשני
רכזת דירה	גבי סופיה אסקינשר
מדריך	מר אלון מלמוד